צריכין כפירה במקצת והודאה במקצת ואלו הן שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר אמר רבא מאי טעמא דרמי בר חמא שומר חנם בהדיא כתיב ביה [1]כי הוא זה שומר שכר יליף נתינה נתינה משומר חנם שואל [2]וכי ישאל וי"ו מוסיף על ענין ראשון שוכר אי למ"ד כשומר שכר היינו שומר שכר אי למ"ד כשומר חנם היינו שומר חנם וא"ר חייא בר יוסף הטוען טענת גנב בפקדון אינו חייב עד שישלח בו יד מאי טעמא (א) [3]ונקרב בעל הבית אל האלהים אם לא שלח ידו במלאכת רעהו מכלל דאי שלח בה יד מיחייב למימרא דבשלח בה יד עסקינן אמר להו ר' חייא בר אבא הכי א"ר יוחנן בעומדת על אבוסה שנו א"ל ר' זירא לר' חייא בר אבא דוקא בעומדת על אבוסה קאמר אבל שלח בה יד קנה ושבועה לא מהניא ביה כלום או דלמא אפי' עומדת על אבוסה קאמר א"ל זו לא שמעתי כיוצא בה שמעתי דא"ר אסי א"ר יוחנן הטוען טענת אבד ונשבע וחזר וטען טענת גנב ונשבע ובאו עדים פטור מ"ט לאו משום דקנה בשבועה ראשונה א"ל לא הואיל ויצא ידי בעלים בשבועה ראשונה איתמר נמי א"ר אבין א"ר אילעא א"ר יוחנן [א]הטוען טענת אבידה בפקדון ונשבע וחזר וטען טענת גניבה ונשבע ובאו עדים פטור הואיל ויצא ידי בעלים בשבועה ראשונה אמר רב ששת [ב]הטוען טענת גנב בפקדון כיון ששלח בו יד פטור מאי טעמא הכי קאמר רחמנא ונקרב בעל הבית אל האלהים אם לא שלח ידו וגו' הא שלח ידו פטור אמר ליה רב נחמן והלא (א) [ג]שלש שבועות משביעין אותו שבועה שלא פשעתי בה שבועה שלא שלחתי בה יד שבועה שאינה ברשותי מאי לאו שבועה שלא שלחתי בה יד דומיא דשבועה שאינה ברשותי מה שבועה שאינה ברשותי כי מיגליא מילתא דאיתיה ברשותיה חייב אף שבועה שלא שלחתי בה יד כי מיגליא מילתא דשלח בה יד חייב אמר ליה לא שבועה שלא שלחתי בה יד דומיא דשלא פשעתי בה מה שבועה שלא פשעתי בה כי מיגליא מילתא דפשע בה פטור מכפל אף שבועה שלא שלחתי בה יד כי מיגליא מילתא דשלח בה יד פטור מכפל בעי רמי בר חמא ממון המחייבו כפל פוטרו מן החומש או דלמא שבועה המחייבתו כפל פוטרתו מן החומש היכי דמי כגון שטוען טענת גנב ונשבע וחזר וטען טענת אבד ונשבע

ובאו

עד שישלח בו יד. והא דקתני לעיל (דף קו.) והעדים מעידים אותו שגנבו משלם תשלומי כפל היינו ששלח בו יד: **הואיל** ויצא ידי בעלים בשבועה ראשונה. דאע"ג שהודה שלשקר נשבע אין חייב מן הדין לישבע פעם שניה שנגנב כמו שחוזר וטוען אלא נאמן שלא בשבועה לומר שנגנב כמנו דאי בעי אמר באמת נשבעתי והיה פטור והא קמ"ל אע"ג שמושבע מפי ב"ד כגון שטענו בפני ב"ד אחר שלא היו יודעים שנשבע כבר קודם והשביעוהו עתה דפטור כיון שמן הדין לא היה לו לישבע: **ושלח** בו יד פטור. והא דאמר לעיל והעדים מעידים אותו שאכלו משלם תשלומי כפל צ"ל כגון שאכלו לאחר שבועה ונראה דדוקא קאמר ושלא דגזירת הכתוב היא כדקאמר אם לא שלח הא שלח פטור אבל כופר בפקדון אע"ג דאמר רב ששת לעיל הכופר בפקדון נעשה עליו גזלן כפל מיהא מחייב דהא דקאמר נעשה עליו גזלן היינו להתחייב באונסין: **והלא** שלש שבועות משביעין אותו. וצריך כולהו דאי נשבע שלא פשעתי אכתי חיישינן שמא ברשותו הוא ובאמת נשבע וכשנשבע שאינה ברשותו איכא למיחש שמא שלח בה יד ומתחייב אע"פ שלא פשע ואינה ברשותו(ב): **מאי** לאו שלא שלחתי בו'. ה"נ ה"מ לאותובי לרבי חייא ב"ר יוסף ולימא מאי לאו [שלא] שלחתי דומיא דלא פשעתי ולשנויי לא דומיא דאין ברשותי: **מה** שבועה שלא פשעתי בה כי מגליא מילתא דפשע בה פטור. דהא מהכא דרשינן טוען טענת גנב מדכתיב אם לא ימצא הגנב אלא הוא עצמו גנבו וזה שפשע בה לא גנבו: **כגון** שטוען טענת גנב וחזר וטען טענת אבד. ואיפכא לא מצי למימר דאם כן לא מיחייב כפל כדאמר לעיל שכבר יצא ידי בעלים בשבועה ראשונה והכי פירושו וחזר וטוען טענת אבד ואומר מה שנשבעתי שנגנב לא כי אלא אבד והיה לי לישבע שאבד אבל אין לפרש שאמר אחר שבועה אבד שא"כ לא ה"מ למפטר נפשיה באבד כיון שהיא ברשותו בשעה שנשבע דאההיא שעה שנשבע לשקר מתחייב באונסין ולא מחייב אהך שבועה חומש ואשם דלא הויא כפירת ממון אלא כשבועת ביטוי בעלמא:

ובאו

צריכין כפירה במקצת והודאה במקצת. קודם שיתחייבו שבועה ואם נשבעו בלא כפירה והודאה אין שבועתו של ש"ח כלום ולא מחייבתו כפל ודרמי בר חמא פליג אדרבי חייא בר יוסף: פרשה ראשונה נאמרה בש"ח ושניה בשומר שכר: **שוכר.** פלוגתא דר"מ ורבי יהודה לעיל (דף מ:): **אינו חייב.** כפל: **עד שישלח בה יד.** קודם שבועה כגון שעשה בה מלאכה: ה"ג **דאמר קרא ונקרב בעל הבית אל האלהים אם לא שלח: למימרא.** דהאי דכתיב בתריה אשר ירשיעון אלהים וגו': **בשלח בה יד עסקינן.** דנמצא רשע בכך שנשבע לשקר שהרי שלח בה יד: **בעומדת על אבוסה.** שלא שלח בה יד שנו דחייב כפל: **אבל שלח בה יד.** קודם שבועה קנאה בתורת גזילה ושומר חנם אינו נעשה גנב אלא בטענת גנב וזה קודם שטען טענת גנב קנאה וקמה ליה ברשותיה שאם מתה ישלמנה ואשתכח דכי כפר דידיה קא כפר: **או דלמא אפילו עומדת על אבוסה קאמר.** וכל שכן כי שלח בה יד דבהכי קאי קרא כדאמר ר' חייא בר יוסף: **הטוען טענת אבידה ונשבע.** ל"ג והודה: **פטור.** מן הכפל: **מ"ט לאו משום דקנה בשבועה ראשונה.** להתחייב באונסין כדרב ששת דאמר לעיל (קה:) הכופר בפקדון נעשה עליו גזלן אפי' בלא שבועה והיכא דאשתבע כל שכן דכ"ע מודו. אלמא כיון דקמה ליה ברשותיה כי כפר דידיה קא כפר ולא מיחייב ליה כפל וה"ה לשולח בה יד כיון דפשיטא לן בפ' המפקיד (ב"מ מא:) דקמה ליה ברשותיה תו לא מיחייב עליה כפל: **לא.** התם לאו משום דקמה ליה ברשותיה הוא אלא הואיל ויצא שומר זה ידי בעלים בשבועה ראשונה שמבית דין ראשון נסתלק מידם ושבועה אחרונה זו לאו שבועת הדיינים הוא לחייבו כפל (ג) דכיון דנשבע בתחילה שוב לא היה מחויב שבועה לבעלים: **כיון ששלח בה יד.** קודם שבועה: ה"ק **אם לא שלח.** ונקרב בעל הבית וקיימא לן בהמפקיד (שם) דהאי ונקרב לשבועה הוא וכתיב בתריה ישלם שנים אם נמצא רשע: **הא שלח יד פטור.** מכל הדין הזה: **שלש שבועות משביעין.** את שומר חנם האומר נגנבה: **שבועה שלא פשעתי.** בשמירתו כשנגנבה דאי פשע בה חייב דכתיב(ב) על כל דבר פשע: **שבועה שלא שלחתי בה יד.** ליהנות בה קודם לכן דאם שלח בה יד קמה ליה ברשותיה דנעשה גזלן עליה ומיחייב באונסין וכ"ש בגניבה ואבידה: **כי מגליא מילתא דאיתיה ברשותיה.** והוא גנב עליה מחייב כפל דהיינו טוען טענת גנב: **אף שבועה שלא שלחתי בה יד.** כי משתכח שקרן נמי חייב כפל משום שבועה שאין ברשותו: **כי מגליא מילתא דפשע בה.** ונגנבה: **פטור מכפל.** דהא אינו גנב עליה: **אף שבועה דשלח בה יד כי מגליא מילתא דשלח בה יד פטור מכפל.** אפילו עדיין היא אצלו: **בעי רמי בר חמא.** דקיימא לן בפרק מרובה (לעיל דף סה:) ממון שאין משתלם בראש דאיכא כפל בהדיה אין מוסיף חומש ולעיל (דף קו.) נמי תנינן לה אם משבאו עדים הודה משלם תשלומי כפל ואשם אבל חומש לא מאן פטר ליה מחומשא ממונא או שבועה: **והיכי דמי.** כלומר למאי נ"מ כגון שטוען טענת גנב כו':

ובאו

עין משפט
נר מצוה

קנג א מיי' פ"ד מהלכות גניבה הל' ג טוש"ע סי' (שנ) שנב:
קנד ב מיי' שם הל' ב:
קנה ג מיי' פ"ו מהל' שאלה ופקדון הל' א סמג עשין פח טוש"ע ח"מ סי' רצב סעיף ג ובסי' רצה סעיף ב:

◆

מוסף רש"י

צריכין כפירה במקצת והודאה במקצת. כשבועות האמורים בכן כגון שומר חנם לישבע שנגנבה, ושומר שכר לישבע שנאנסה ושואל לישבע שמתה ממלאכה, צריכין כפירה וכו' (ב"מ צח.). שלש שבועות משביעין אותו. לשומר חנם שטוען נגנבה (שם ו.). שבועה שלא שלחתי בה יד. לעשות מלאכתי, דאי שלח בה יד הוי גזלן עליה ומיחייב באונסיה ואפילו נאנסה ברשותיה היא קיימא ודידיה היא (שם).

מסורת הש"ס

(א) ב"מ ו., (ב) [שמות כב], (ג) [ועי' תוס' ב"מ ו. ד"ה שבועה],

◆

תורה אור השלם

1. עַל כָּל דְּבַר פֶּשַׁע עַל שׁוֹר עַל חֲמוֹר עַל שֶׂה עַל שַׂלְמָה עַל כָּל אֲבֵדָה אֲשֶׁר יֹאמַר כִּי הוּא זֶה עַד הָאֱלֹהִים יָבֹא דְּבַר שְׁנֵיהֶם אֲשֶׁר יַרְשִׁיעֻן אֱלֹהִים יְשַׁלֵּם שְׁנַיִם לְרֵעֵהוּ: שמות כב ח
2. וְכִי יִשְׁאַל אִישׁ מֵעִם רֵעֵהוּ וְנִשְׁבַּר אוֹ מֵת בְּעָלָיו אֵין עִמּוֹ שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם: שמות כב יג
3. אִם לֹא יִמָּצֵא הַגַּנָּב וְנִקְרַב בַּעַל הַבַּיִת אֶל הָאֱלֹהִים אִם לֹא שָׁלַח יָדוֹ בִּמְלֶאכֶת רֵעֵהוּ: שמות כב ז

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' מאי טעמא דאמר קרא ונקרב: (ב) רש"י ד"ה לא התם וכו' לחייבו כפל ואי קשיא הא דאמרינן לעיל השביע עליו ה' פעמים בין בפני ב"ד בין שלא בפני ב"ד חייב על כל אחת ואחת והכא אמרינן פטור איכא לתרוצי דהתם ודאי חייב דהא בקרבן שבועה קמיירי ולא שני לן בין בפני ב"ד בין שלא בפני ב"ד דסתמא כתיב מכל אשר ישבע עליו לשקר וגו' אבל הכא בכפל קאמר דפטור דהא שבועה בתרייתא לאו שבועת הדיינין היא ואע"פ שנעשית בב"ד שלא היה להם לב"ד להשביעו שהרי כבר נפטר מכפל משבועה ראשונה דטוען טענת אבידה ונשבע לא משלם כפל וכפל לא משלם אלא בשבועת הדיינין דבהכי כתיב ונקרב בעל הבית וגו' לשבועה לשלם שנים ואין אלהים אלא דיינין דכיון דנשבע בתחילה שוב לא היה מחייב שבועה לבעלים כצ"ל: